

Sygn. akt IV U 154/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Rafał Łatanik

Protokolant Anna Tomasz

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2016 r. w Częstochowie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 22 stycznia 2015 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje organ rentowy do uwzględnienia ubezpieczonemu A. S. w wymiarze kapitału początkowego jako okresu składkowego okresu odbywania praktycznej nauki zawodu od 1 września 1973 do 20 czerwca 1975 roku.

Sygn. akt IV U 154/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 stycznia 2015 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu A. S. ponownego ustalenia kapitału początkowego poprzez zaliczenia okresu zatrudnienia od 1 września 1973 roku do 3 sierpnia 1975 roku jako nauki zawodu.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż praktyczna nauka zawodu może być uwzględniona do stażu pracy w przypadku gdy młodociany odbywał naukę zawodu w zakładzie pracy na podstawie indywidualnej umowy o praktyczną naukę zawodu. Przedłożone przez ubezpieczonego pisma z (...) Przedsiębiorstwa (...) w C. stwierdzają co prawda fakt nauki zawodu lecz są niewystarczające do uznania tego okresu.

W odwołaniu wniesionym do Sądu ubezpieczony A. S. wniósł o ponowne ustalenie kapitału początkowego poprzez uwzględnienie okresu praktycznej nauki zawodu od 1 września 1973 roku do 20 czerwca 1975 roku wskazując, iż naukę tę odbywał w Kombinacie Budowlanym. Dodał również, iż poza zaświadczeniem z Archiwum (...) i A. nie posiada innych dokumentów poświadczających fakt odbywania przez niego praktycznej nauki zawodu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. wniósł

o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

A. S. urodził się (...).

W dniu 28 lutego 2006 roku ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z dnia 22 czerwca 2007 roku organ rentowy ustalił ubezpieczonemu kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 46,73%. Do ustalenia wysokości kapitału początkowego Zakład przyjął następujące okresy składkowe, tj.:

- od 4 sierpnia 1975 roku do 31 maja 1976 roku;
- od 1 września 1976 roku do 1 listopada 1977 roku;
- od 3 listopada 1977 roku do 3 kwietnia 1984 roku;
- od 1 kwietnia 1984 roku do 30 marca 1985 roku;
- od 9 kwietnia 1985 roku do 31 marca 1989 roku;
- od 1 kwietnia 1989 roku do 31 lipca 1989 roku;
- od 1 sierpnia 1989 roku do 27 stycznia 1990 roku;
- od 1 lipca 1990 roku do 9 kwietnia 1998 roku oraz
- od 11 lipca 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku

w łącznym wymiarze 19 lat, 11 miesięcy i 2 dni oraz okresy nieskładkowe, tj.:

- od 1 grudnia 1991 roku do 31 marca 1992 roku;
- od 1 grudnia 1992 roku do 31 marca 1993 roku;
- od 1 listopada 1993 roku do 28 lutego 1994 roku;
- od 1 sierpnia 1994 roku do 30 września 1994 roku;
- od 1 lutego 1995 roku do 28 lutego 1995 roku;
- od 1 czerwca 1995 roku do 31 lipca 1995 roku;
- od 1 listopada 1995 roku do 31 stycznia 1996 roku;
- od 1 czerwca 1996 roku do 31 sierpnia 1996 roku;
- od grudnia 1996 roku do 28 lutego 1997 roku;
- od 2 września 1997 roku do 31 października 1997 roku oraz
- od 16 października 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku

w łącznym wymiarze 2 lat, 6 miesięcy i 15 dni.

W dniu 16 grudnia 2015 roku ubezpieczony wniósł o ponowne ustalenie kapitału początkowego załączając kserokopie dokumentów z (...) Przedsiębiorstwa (...) w C., pismo z A. informujące, iż nazwisko ubezpieczonego widnieje w ewidencji uczniów (...) Szkoły(...) w C. z lata 1973/1975 oraz legitymację ubezpieczeniową.

W okresie od 1 września 1973 roku do 20 czerwca 1975 roku A. S. uczęszczał do(...) Szkoły(...) dla (...) Kombinatoru (...) w C.. Ubezpieczony uczył się w zawodzie monter wewnątrznych instalacji budowlanych. Odwołujący przez 3 dni uczęszczał do szkoły, a przez 3 kolejne odbywał praktyki w (...) Oddziale w C.. Za wykonaną pracę A. S. otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 250 złotych w pierwszym roku nauki oraz 480 złotych w drugim roku nauki. W okresie wakacyjnym ubezpieczony pracował przez jeden miesiąc, a drugi miał wolny.

(vide: akta rentowe, akta osobowe S. P.

z (...) Przedsiębiorstwa(...) w C. oraz

z (...) Przedsiębiorstwa(...) w K., zeznania świadka S. P. k. 23v. oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony 15-15v.)

Zgodnie z art. 173 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 887 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (ust.3). Kapitał początkowy ewidencjonowany jest na koncie ubezpieczonego (ust.6).

Artykuł 174 ust.1 powołanej wyżej ustawy stanowi, iż kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z tym że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (ust.3).

W myśl natomiast art. 116 ust. 5 ustawy do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zasady ustalania podstawy wymiaru emerytury określała rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U. z 2011 roku Nr 237, poz. 1412). Zgodnie

§ 22 ust. 1 rozporządzenia jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Zgodnie natomiast z art. 6 ust. 2 powyższej ustawy za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym zgodnie z pkt 3 zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r.

Jak wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lutego 1996 roku II URN 2/96 (OSNP 1996/17/255) oraz w wyroku z dnia 12 stycznia 2000 roku II UKN 294/99 (OSNAP 2001/9/322), iż w latach 1944-1974 system prawny przewidywał zróżnicowanie pod względem prawnym uczniów szkół zawodowych w czasie odbywania praktycznej nauki zawodu w zakładach pracy oraz młodocianych pracowników zatrudnionych przez zakłady pracy w celu przyuczenia do zawodu.

W uzasadnieniu tych orzeczeń Sąd Najwyższy szeroko omówił zasady działania systemu oświaty w okresie od 1944 roku do 1975 roku.

Zasady te regulowały następujące przepisy:

1. ustawy z dnia 11 marca 1932 roku o ustroju szkolnictwa (Dz. U. Nr 38, poz. 389 ze zm.), zgodnie z którą szkolnictwo zawodowe obejmowało:

- szkoły dokształcające zawodowo, przeznaczone dla młodzieży pracującej zawodowo i podlegającej obowiązkowi dokształcania, wynikającemu z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 roku o prawie przemysłowym (Dz. U. Nr 53, poz. 468 ze zm.),

- szkół zawodowych typu zasadniczego według stopnia: niższego, gimnazjalnego i licealnego,

- szkół przysposobienia przemysłowego.

2. uchwały nr 448 Prezydium Rządu z dnia 21 czerwca 1951 roku o ustroju szkolnictwa zawodowego (M.P. Nr A-59, poz. 776). W myśl tej uchwały w strukturę szkolnictwa zawodowego wchodziły:

- szkoły przysposobienia zawodowego,

- zasadnicze szkoły zawodowe,

- technika zawodowe,

- szkoły majstrów.

Tak więc okresy nauki w zasadniczych szkołach zawodowych nie mogą być uznane za okresy składkowe w rozumieniu przepisów emerytalno – rentowych. Zgodnie bowiem z tezą powołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego osoby, które uczęszczały do szkół zawodowych zarówno przed reorganizacją z 1951 roku, jak i po niej były uczniami. Praktyczna nauka zawodu w tych szkołach odbywała się zarówno w warsztatach szkolnych, jak również w zakładach pracy. W tym ostatnim przypadku organizowana ona była na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy, lecz uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów pracy. Tym bardziej za okresy składkowe nie można uznać okresów uczęszczania do technikum zawodowego w przypadku braku umowy o naukę zawodu.

Natomiast za pracowników w rozumieniu przepisów emerytalno-rentowych w tamtym okresie można było uznać osoby uczęszczające:

a) do maja 1951 roku do szkół przysposobienia przemysłowego, tworzonych na podstawie prawa przemysłowego,

b) od czerwca 1951 roku do szkół przysposobienia zawodowego, organizowanych na podstawie uchwały nr 448 Prezydium Rządu dla młodzieży

w wieku 16-19 lat, przysposabiających praktycznie do zawodów masowych,

w zakresie przemysłu i budownictwa.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 2 pkt 3 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 roku

o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 roku, Nr 23, poz.97) za pracowników, na równi z osobami wykonującymi pracę w zakładach pracy w związku z nauką zawodu uznano osoby uczęszczające do szkół przysposobienia zawodowego.

W niniejszej sprawie spornym jest czy nauka pobierana przez ubezpieczonego w spornym okresie odbywała się przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauczania.

Zdaniem Sądu ubezpieczony wykazał zasadność zaliczenia mu do stażu emerytalnego spornego okresu nauki zawodu, tj. od 1 września 1973 roku do 20 czerwca 1975 roku, albowiem w (...) Przedsiębiorstwie (...) w C. wykonywał pracę jako pracownik młodociany. Zasady zawierania umów o naukę zawodu określała w spornym okresie ustawa z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45, poz. 226). Zgodnie z treścią art. 1 tejże ustawy młodocianymi w rozumieniu ustawy są osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat. Młodocianymi mogą być zatrudnieni przez zakłady pracy tylko w celu:

1. nauki zawodu,
2. przyuczania do określonej pracy,
3. obycia wstępnego stażu pracy (art. 3 ust. 1)

W myśl art. 10 tejże ustawy okresy nauki zawodu, przyuczania do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia.

Ubezpieczony spełnił powyższe warunki, albowiem jego nauka zawodu odbywała się przy jego równoczesnym zatrudnieniu. Powyższe wynika m.in.

z przedłożonej legitymacji ubezpieczeniowej, która wystawiona mu została przez (...) Przedsiębiorstwo (...) w K. w grudniu 1973 roku, a więc w okresie nauki w szkole. Niewątpliwie taki dokument nie zostałby mu wystawiony, gdyby nie był pracownikiem młodocianym. Dodatkowo z przedłożonych przez niego zaświadczeń wynika, iż po każdym roku nauki zdawał egzaminy

z praktycznej nauki zawodu przed Zakładową Komisją Kwalifikacyjną, co świadczy

o tym, iż nauka ta nie odbywała się w ramach programu nauczania w szkole. Powyższe potwierdza także świadectwo ukończenia Zasadniczej Szkoły(...) na którym znajduje się adnotacja, iż ocena z praktycznej nauki zawodu wystawiona została na podstawie zaświadczenia wystawionego przez Komisję Kwalifikacyjną Kombinatu (...) w C.. Ponadto w jego aktach osobowych z okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w C. znajduje się opinia potwierdzająca fakt odbycia przez niego praktycznej nauki zawodu, jak również karta personalna

z adnotacją o okresach zatrudnienia, w tym od 1 września 1973 roku oraz od 4 sierpnia 1975 roku. Z powyższego zatem jednoznacznie wynika, iż odwołujący przed pojęciem pracy w Kombinacie (...) w C., tj. od 4 sierpnia 1975 roku w zakładzie tym wykonywał pracę jako pracownik młodociany. Fakt odbycia praktycznej nauki zawodu potwierdził także świadek S. P., który wspólnie z ubezpieczonym uczył się w (...) Szkole (...) Zeznał on, iż uczniom tej szkoły praktyki zlecało (...) Przedsiębiorstwo (...) w C. i odbywały się one 3 razy w tygodniu. Za wykonaną pracę otrzymywali wynagrodzenie, a w okresie wakacyjnym jedynie przez miesiąc mieli wolne. Dodał również, iż nadzór nad ich pracą sprawowali nie nauczyciele ze szkoły, ale pracownicy przedsiębiorstwa. Mając na uwadze powyższe wątpliwości Sądu nie budzi fakt, iż uczniowie(...) Szkoły (...)

w C. odbywali praktyczną naukę zawodu i zawierano z nimi indywidualne umowy o praktyczną naukę zawodu. O powyższym świadczy chociażby fakt, iż

w aktach osobowych tego świadka znajduje się taka umowa, zgodnie z którą nauka zawodu trwać miała dwa lata, tj. od 1 września 1973 roku do 30 czerwca 1975 roku. W umowie wskazano także, iż uczniowie tacy za wykonaną pracę otrzymywać będą wynagrodzenie w wysokości 250 w pierwszym roku nauki oraz 480 złotych w drugim roku nauki oraz że przysługuje im płatny urlop zgodnie z przepisami art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy

i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy. Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż ubezpieczony praktyczną naukę zawodu odbywał w okresie od 1 września 1973 roku do 20 maja 1975 roku (tak też wnosił w odwołaniu). Brak jest natomiast podstaw do przyjęcia, iż nauka ta trwała do 3 sierpnia 1975 roku, tj. do dnia poprzedzającego zawarcia umowy o pracę z Kombinatem (...) w C., albowiem nic takiego nie wynika z przedłożonych przez niego dokumentów. Ponadto jak to wskazano wyżej z załączonej indywidualnej umowy o pracę świadka wynika wprost, iż umowa taka maksymalnie zawierana była do 30 czerwca. Powyższe wynika także z przedłożonego przez niego świadectwa ukończenia szkoły, w którym jako datę zakończenia nauki wskazano 20 czerwca 1975 roku. Z tego też względu Sąd za zasadne uznał uznanie ubezpieczonemu okresu praktycznej nauki zawodu w okresie od 1 września 1973 roku do 20 czerwca 1975 roku.

Wywodząc z powyższego orzeczono jak w sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.